

N:o 77.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående slutlig organisation af landbruksinstitutet vid Ultuna; gifven Stockholms slott den 24 mars 1899.

Under åberopande af hvad bilagda utdrag af protokollet öfver civilärenden för denna dag innehåller vill Kongl. Maj:t härmed föreslå, att Riksdagen må

dels, med godkännande af det i statsrådsprotokollet intagna förslag till stat för landbruksinstitutet vid Ultuna äfvensom af den föreslagna ändringen i gällande vilkor för åtnjutande af de i staten för institutet upptagna löneförmåner, höja det å sjetten hufvudtiteln under anslags-titeln »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar» uppförda anslag till Ultuna landbruksinstitut från 20,000 kronor till 51,000 kronor eller med 31,000 kronor;

kommande, i händelse af bifall härtill, anslaget till »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar (deraf ett förslagsanslag å 15,000 kronor till understöd åt landtmannaskolor)» att ökas från 190,400 kronor till 221,400 kronor;

dels medgifva, att besparingar, som å det i staten för institutet till »institutets öfriga utgifter» uppförda belopp under ett år uppkomma, må användas till bestridande af utgifter under ett kommande år;

dels ock å extra stat för år 1900 anvisa ett belopp af 17,800 kronor till uppförande af en lektorsbostad vid institutet.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

G U S T A F.

E. von Krusenstjerna.

Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten i Statsrådet å Stockholms slott den 24 mars 1899.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern **BOSTRÖM**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve **DOUGLAS**,
Statsråden: **WIKBLAD**,
friherre **RAPPE**,
ANNERSTEDT,
VON KRUSENSTJERNA,
greve **WACHTMEISTER**,
CLAËSON och
DYRSSEN.

3:o.

Föredragande departementschefen statsrådet von Krusenstjerna anförde:

Uti proposition till 1891 års Riksdag angående statsverkets tillstånd och behof framlade Kongl. Maj:t, i sammanhang med frågan om omorganisation af Ultuna landtbruksinstitut, förslag till stat för institutet, deruti, bland annat, funnos upptagna 5 lektorer, med en aflöning för hvar af 3,000 kronor, deraf 2,000 kronor i lön och 1,000 kronor i tjänstgöringspenningar, samt 3 adjunkter med en aflöning af 2,000

kronor hvar, deraf 1,400 kronor i lön och 600 kronor i tjänstgöringspenningar, samt med tillägg för lektorerna, att efter fem år kunde lönen höjas med 500 kronor, efter tio år med ytterligare 500 kronor och efter femton år med ytterligare 500 kronor, och med anmärkning, att såväl rektor och öfriga lektorer som adjunkterna skulle åtnjuta jemväl fri bostad.

Ålderstillägg för adjunkterna föreslogs icke i staten af den uttryckligt angifna anledning, att deras befattningar i allmänhet kunde betraktas såsom öfvergångsplatser till bättre aflönade tjänster.

För åtnjutande af de föreslagna aflöningsförmånerna föreslogos tillika vissa vilkor.

Enligt skrifvelse den 13 maj 1891 blef denna Kongl. Maj:ts framställning af Riksdagen på det sätt bifallen, att Riksdagen, under förutsättning att behålla afkastningen af den staten tillhöriga, till landtbruksinstitutet vid Ultuna anslagna fasta egendom äfvensom elevernas afgifter och hyresbidrag blefve till statsverket redovisade,

dels, med godkännande af ej mindre följande »stat för landtbruksinstitutet vid Ultuna:

Aflöning.	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	
1 rektor, arfvode			2,000: —	} Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor, efter tio år med ytterligare 500 kronor och efter femton år med ytterligare 500 kronor.
1 lektor	2,000: —	1,000: —	3,000: —	
3 lektorer	6,000: —	3,000: —	9,000: —	
1 adjunkt	1,400: —	600: —	2,000: —	
3 adjunkter	4,200: —	1,800: —	6,000: —	
Extra lärare, arfvoden			2,250: —	
1 bibliotekarie			300: —	
			<hr/>	
			Aflöning summa kronor	24,550: —
Till institutets öfriga utgifter			24,450: —	
			<hr/>	
			Summa kronor	49,000: —

Anm. Rektor och öfriga lektorer samt adjunkterna åtnjuta jemväl fri bostad;»

än äfven de för aflöningsförmånernas åtnjutande föreslagna vilkor, bibehöll det å sjetta hufvudtiteln under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar» uppförda anslag till Ultuna landtbruksinstitut vid oförändradt belopp, 20,000 kronor, samt på extra stat anvisade för aflöningar och öfriga institutets utgifter 29,000 kronor;

dels ock medgaf, bland annat, att Kongl. Maj:t egde under en tid af fem år vidtagna de ändringar i aflöningsstaten, som för genomförande af institutets förändrade organisation kunde erfordras, med vilkor att hvarken fastställda aflöningsbelopp eller aflöningsstatens slutsumma öfverskredes.

Enligt nådigt bref den 6 augusti 1891 blef detta Riksdagens beslut af Kongl. Maj:t godkändt i hvad det afvek från hvad Kongl. Maj:t i propositionen föreslagit, och utfärdades samma dag nådig kungörelse angående de för aflöningsförmånernas åtnjutande bestämda vilkor. Sedermera har Kongl. Maj:t i öfverensstämmelse härmed årligen fastställt stat för Ultuna landbruksinstitut, senast för år 1899 genom nådiga brefvet den 21 oktober nästlidna år.

Angående ämnesfördelningen mellan de vid institutet anstälde lärare föreskrifves uti 28 § af Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadgar för landbruksinstitutet vid Ultuna den 14 oktober 1892, att vid institutet meddelas undervisning af:

fyra *lektorer*, nemligen

- 1 i jordbrukslära,
- 1 i husdjurslära,
- 1 i kemi och geologi,
- 1 i botanik, zoologi och trädgårdsskötsel,

fyra *adjunkter*, nemligen

- 1 i kemi och mejerilära, deri inbegripen mejerikemi,
- 1 i praktisk matematik, mekanik, fysik och meteorologi,
- 1 i redskaps- och byggnadslära samt fältmätning och ritning,
- 1 i husdjurens anatomi, fysiologi och sjukvårdslära, samt

tre *extra lärare*, nemligen

- 1 i skogshushållning,
- 1 i nationalekonomi samt ekonomilagfarenhet och kommunalrätt,
- 1 i bokföring.

Beträffande särskildt lärarnes sålunda bestämda antal och ämnenas fördelning dem emellan äfvensom de åt lärarne anvisade löneförmåner torde jag böra, med hänsyn till de framställningar, hvilka jag nu har att anmäla, lemna följande redogörelse.

Behofvet af att lärarnes vid landbruksinstituten ställning så förbättrades, att möjlighet förefunnes att för instituten förvärfva fullt goda lärarekrafter, föranledde den så kallade landbruksläroverkskomitén att i dess underdåniga betänkande angående organisationen af rikets landt-

bruksläroverk af den 29 mars 1884 föreslå inrättandet af lektorsbefattningar, hvilkas innehafvare skulle bestrida undervisningen i de för praktiken viktigare hufvudämnena och åtnjuta aflöningsförmåner af 3,000 kronor hvar jemte ålderstillägg äfvensom fri bostad, hvaremot komiterade ansågo, att undervisningen i de grundläggande teoretiska eller elementära ämnena mycket väl kunde bestridas af lägre aflönade tjänstemän, så kallade adjunkter, hvilka borde åtnjuta en aflöning af 2,000 kronor, deraf 1,500 kronor i lön och 500 kronor i tjänstgöringspenningar, jemte fri bostad, som dock ej behöfde vara afsedd för familj, samt utan rätt till ålderstillägg, då det vore att förmoda, det innehafvarne af dessa befattningar ej komme att betrakta dem annorlunda än såsom tillfälliga, hvilka de önskade utbyta mot andra i ekonomiskt afseende förmånligare. Komiterades förslag upptog, förutom extra lärare,

dels 6 *lektorer*, nemligen:

- 1 i fysik samt maskin- och byggnadslära,
- 1 i kemi och geologi,
- 1 i botanik, zoologi och trädgårdsskötsel,
- 1 i jordbrukslära,
- 1 i husdjurslära samt
- 1 i mejerilära,

dels ock 3 *adjunkter*, nemligen:

- 1 i fysik samt maskin- och byggnadslära,
- 1 i kemi och geologi samt
- 1 i husdjurens anatomi och sjukvårdslära.

Landtbruksakademiens förvaltningskomité, som öfver förslaget hördes, godkände för sin del i allt väsentligt denna fördelning af läroämnena mellan lektorerna och adjunkterna, men då förvaltningskomitén i motsats mot landtbruksläroverkskomitén ansåg, att chefskapet för institutet och landtegendomen borde bibehållas hos direktören för institutet, hvilken skulle undervisa i jordbrukslära, ansåg förvaltningskomitén nödigt att, för att innehafvaren af dessa befattningar icke skulle blifva alltför betungad af göromål, till hans biträde vid undervisningen borde anställas en adjunkt i jordbrukslära, hvarigenom adjunkternas antal skulle komma att utgöra 4.

I den proposition i ämnet, som af Kongl. Maj:t afläts till 1889 års Riksdag, var samma fördelning af Kongl. Maj:t godkänd, dock med den förändring, att lektorn i botanik, zoologi och trädgårdsskötsel blif-

vit utbytt mot en adjunkt, samt att adjunkten i fysik, maskin- och byggnadslära icke upptagits. I enlighet med landtbruksläroverkskommitténs åsigt borde enligt förslaget adjunkterna icke åtnjuta ålderstillägg. Denna proposition blef af Riksdagen afslagen, och var frågan om fördelningen af läroämnena mellan de särskilda lärarne således oafgjord.

Då ärendet ånyo upptogs af styrelsen för Ultuna landbruksinstitut uti underdånig skrifvelse af den 8 september 1890, föreslog bemälda styrelse följande fördelning af läroämnena mellan lektorer och adjunkter:

6 *lektorer*, nemligen:

- 1 i jordbrukslära,
- 1 i praktisk mekanik samt maskin- och byggnadslära,
- 1 i organisk och agriskulturkemi samt mejerikemi,
- 1 i botanik, zoologi och trädgårdsskötsel,
- 1 i husdjurslära samt
- 1 i mejerilära,

4 *adjunkter*, nemligen:

- 1 i jordbrukslära,
- 1 i praktisk matematik, fysik och meteorologi,
- 1 i oorganisk kemi och geologi samt
- 1 i husdjurens anatomi, fysiologi och sjukvårdslära.

Detta förslag till lärarepersonal vid institutet skilde sig sålunda från det af Kongl. Maj:t till 1889 års Riksdag afgifna förslag i samma ämne hufvudsakligen derutinnan, att styrelsen för Ultuna landbruksinstitut upptagit en lektor i botanik, zoologi och trädgårdsskötsel, i likhet med landtbruksläroverkskommittén, samt en adjunkt i praktisk matematik, fysik och meteorologi, under det att nämnda adjunkt utslutits i Kongl. Maj:ts förberörda förslag samt lärarebefattningen i botanik, zoologi och trädgårdsskötsel upptagits såsom adjunktur. Samtliga ordinarie lärare, således äfven adjunkterna, borde enligt Ultunastyrelsens förslag åtnjuta rätt till ålderstillägg.

Mot detta Ultunastyrelsens förslag anmärkte landtbruksstyrelsen uti häröfver afgifvet infordradt utlåtande af den 21 november 1890 *dels* att, derest ett af landtbruksstyrelsen framställt förslag om upphörande af den högre mejeriskolan vid Ultuna och inrättandet af en dylik vid Alnarp genomfördes, det af institutstyrelsen föreslagna lektoratet i mejerilära ej behöfde upprättas, *dels* att i sammanhang dermed den förändring i den af styrelsen föreslagna fördelning af läroämnena

mellan lärarne borde vidtagas, att åt den lektor, som enligt förslaget skulle undervisa i organisk och agrikulturkemi samt mejerikemi, borde tilldelas ämnena kemi och geologi samt att den adjunkt, som enligt samma förslag skulle undervisa i oorganisk kemi och geologi, skulle i stället vara skyldig att meddela undervisning i kemi, med särskildt afseende å mejerikemi, samt i mejerilära, *dels ock* att den föreslagna adjunkten i jordbrukslära mycket väl kunde ur förslaget uteslutas, enär någon af de utaf institutstyrelsen upptagna två stipendiaterna kunde åläggas att handleda eleverna i samma ämne samt tjänstgöra såsom repetitörer i detsamma, hvartill komme att, då den dåvarande läraren i detta ämne utan adjunkt medhunnit, förutom fullgörandet af sina åligganden såsom lärare, äfven förvaltningen af egendomen, en lektor, som odeladt finge egna sig åt sitt lärarekall, syntes kunna, äfven om kursen i ämnet något ökades, utan biträde af adjunkt meddela den erforderliga undervisningen deri. Mot förslaget, i hvad det afsåg rätten för de ordinarie lärarne att åtnjuta ålderstillägg, gjorde landbruksstyrelsen icke någon anmärkning.

Uti det vid Kongl. Maj:ts proposition i ämnet till 1891 års Riksdag fogade statsrådsprotokoll uttalade dåvarande departementschefen, att han beträffande organisationen af läroverket väl för sin del ansåge landbruksstyrelsens förslag hafva afgjort företräde framför 1889 års förslag, men att det syntes kunna ifrågasättas, om icke ämnenas fördelning å de särskilda lärarne borde underkastas pröfning vid uppkommande ledigheter eller eljest då förhållandena dertill föranledde.

Vid pröfning inom Riksdagen af samma nådiga proposition uttalades af statsutskottet den åsigten att, då af 1889 års förslag med inberäknande af hufvudläraren i jordbrukslära, som enligt detta förslag tillika skulle vara anstaltens direktör, men med frånräknande af den i och med den högre mejeriskolans upphörande obehöfliga lektorn i mejerilära, såsom fast anställda lärare upptogos 4 lektorer och 4 adjunkter, det syntes utskottet med allt skäl kunna ifrågasättas, huruvida icke en dylik fördelning af de ordinarie lärarekrafterna å de båda skilda lönegraderna skulle blifva en ändamålsenlig fördelning af läroämnena äfven med den af Kongl. Maj:t då föreslagna organisationen. Under öfverläggningarna rörande frågan inom kanrarna uttalades betänkligheter mot, att de olika lärarnes undervisningsområden och omfånget af hvar och en lärares verksamhet icke blefve definitivt bestämmt, utan att ämnesfördelningen komme att lämpas efter de särskilda lärarnes egenskaper. Då i öfrigt åtskillig ovisshet rådde rörande lämpligheten af vissa delar af den föreslagna organisationen, beslöt

Riksdagen, såsom redan anförts, med upptagande i den då godkända, ännu gällande staten för landtbruksinstitutet vid Ultuna af aflöningar i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag för 4 lektorer och 4 adjunkter, att, för att jemkningar framdeles skulle kunna göras i de anmärkta hänseendena, uppföra den delen af det utaf Kongl. Maj:t för omorganisationens genomförande begärda anslaget, som öfverskred det å sjetta hufvudtiteln under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar» uppförda anslag till landtbruksinstitutet vid Ultuna, 20,000 kronor, eller 29,000 kronor, på extra stat för år 1892; och har sedermera Riksdagen årligen för aflöningar och öfriga utgifter vid institutet utöfver det ordinarie anslaget, 20,000 kronor, å extra stat beviljat ett anslag af 29,000 kronor.

Då fråga sedermera uppstod rörande utfärdandet af stadgar för institutet, blef till följd af Riksdagens beslut om inskränkande af det utaf Kongl. Maj:t föreslagna antalet lektorer från 5 till 4 samt ökandet deremot af adjunkternas antal från 3 till 4 nödigt att verkställa förändring af den fördelning af läroämnena mellan lektorer och adjunkter, som blifvit af landtbruksstyrelsen föreslagen och af Kongl. Maj:t uti förberörda nådiga proposition ansedd ega företräde framför 1889 års förslag. Sagda förändring åstadkoms hufvudsakligen sålunda, att i de stadgar för institutet, som af Kongl. Maj:t den 14 oktober 1892 utfärdades, någon lektor i praktisk mekanik samt maskin- och byggnadslära icke upptogs, utan dessa ämnen fördelades mellan adjunkterna.

I sammanhang med afgifvande af förslag till åtskilliga ändringar i nyssberörda nådiga stadgar för institutet, för hvilket förslag jag i detta sammanhang icke torde behöfva redogöra, har nu i underdånig skrifvelse den 16 september 1897 styrelsen för Ultuna landtbruksinstitut, med bifogande af särskilda yttranden af institutets rektor och lärarerråd, beträffande lärarne vid institutet anført hufvudsakligen följande:

Då styrelsen i sitt år 1890 afgifna förslag till ny organisation föreslagit, att lärarne vid institutet skulle vara af 3 grader: lektorer, adjunkter och extra lärare, hade styrelsen fasthållit vid den princip, att lärarne i samtliga hufvudämnena och de grundläggande ämnena, som syntes vara af synnerlig vikt vid den högre landtmannabildningen, skulle tillhöra den första graden, hvaremot biträdande lärarne i dessa ämnen samt hufvudlärarne i de mindre viktiga ämnena, i hvilka lärare kunde beräknas med lätthet erhållas med den för undervisningen vid institutet nödiga utbildningen, skulle vara adjunkter, under det att i de

läroämnen, hvare undervisningen upptoge blott en ringa del af läsåret, denna skulle kunna bestridas af extra lärare.

Denna princip hade emellertid icke blifvit följd vid fastställande af nu gällande organisation, i det att dels det föreslagna antalet lärare ej obetydligt reducerats, dels viktiga hufvudämnen, såsom mejerilära, mekanik samt maskin-, redskaps- och byggnadslära, anförtrotts åt adjunkter, dels slutligen adjunkturerna i motiveringen till Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen år 1891 i motsats till styrelsens förslag betecknats som öfvergångsplatser, afsedda att innehafvas under en kortare tid af unge män, som snart kunde vänta befordran till andra förmånligare tjänster, hvarför deras löneförmåner ock inskränkts till 2,000 kronor, utan rätt till löneförbättring, samt en ungarbostad, löneförmåner som ej vore tillräckliga för nödortfigt uppehälle för en gift person, hvilket faktiskt alla de nu varande adjunkterna vore. Utsigten att från dessa platser erhålla befordran till andra, bättre aflönade tjänster hade visat sig ganska ringa, hvilket ock vore lätt förklarligt, alldenstund desse lärare måste utbilda sig specielt för sin tjänst vid institutet; men i den mån de detta gjorde, blefve de uppenbarligen mindre kompetenta att konkurrera om tjänster med andra uppgifter tillsammans med personer, som särskildt egnat sig åt dessa uppgifter. För att kunna existera, måste dessa lärare mer eller mindre åsidosätta de fortsatta studier, som vore nödvändiga eller önskvärda för befattningens vid institutet fullgoda skötande, för att antingen bereda sig till vinnande af förmånligare anställning af annan beskaffenhet eller genom för tjänsten vid institutet främmande arbete skaffa sig extra inkomster.

Detta förhållande vore så mycket beklagligare, som adjunkternas undervisning blifvit vida mer magtpåliggande än i styrelsens ofvannämnda förslag afsetts. Visserligen hade det lyckats att trots det minskade antalet lärare ordna det så, att icke något läroämne uteslutits, och att hvarje lärare fått sig tilldelade ämnen, som bildade en ganska naturlig ämnesgrupp, men uppenbart vore att, i den mån lärarnes antal minskats, blefve ock de flesta lärarnes undervisning mer omfattande och magtpåliggande. Adjunkternas ställning hade derjemte blifvit sämre än enligt styrelsens förslag och knappt bättre än extra lärarnes vid de allmänna läroverken, men det kunde uppenbarligen icke vara rätt och klokt att, som vid Ultuna blifvit fallet, åt lärare i sådan ställning uppdraga undervisningen i flera hufvudämnen eller magtpåliggande grundläggande ämnen vid ett af landets högre avslutande fackläroverk. Detta vore så mycket betänkligare, som det på grund af den under den förflutna tiden vunna erfarenheten om adjunkternas ogynsamma ekono-

miska ställning torde vid de nuvarande innehafvarnes afgang blifva svårt att erhålla fullt kompetenta personer som sökande till sådana på en gång magtpåliggande och illa aflönade tjänster. Redan vid dessas första besättande hade det visat sig, att de sökande ej i alla fallen beherskade alla delar af ämnet så fullständigt, som önskligt varit, men styrelsen hade ansett sig på grund af de låga löneförmånerna ej kunna ställa kompetensfordringarna så högt, som önskvärdt varit. Följden hade blifvit den, att t. ex. i mejerilära och kemi måst antagas en skicklig kemist, som först efter sin anställning vid institutet genom studier i utlandet förskaffade sig nödig utbildning i hufvudämnet mejerilära med dess hjälpvetenskap bakteriologi. Då en sådan utbildning af läraren naturligtvis icke vore möjlig under tjänstgöringen vid institutet, berodde det alltid på särskilda omständigheter, om och när en sådan långvarigare studieresa kunde få af en lärare anträdas, och saken vore alltid förknippad med stora olägenheter.

Enligt styrelsens mening kunde dessa för institutets anseende och verksamheten vid detsamma beklagliga förhållanden ej afhjelpas på annat sätt, än att de nuvarande adjunkturena förändrades till lektorat. Först derigenom komme dessa tjänsters innehafvare i den ekonomiskt betryggade ställning, att de utan anlitan af andra förvärf vid sidan af sin lärareverksamhet kunde lefva som gifta och ej behöfde betrakta sina tjänster som öfvergångsplatser. Först derigenom kunde man också hoppas att vid ledigheters inträffande få i alla afseenden kompetente sökande.

Styrelsen ansåge för sin del samtliga de fyra adjunksplatserna vara af den vikt och betydelse, att de borde förvandlas till lektorat vid nuvarande innehafvarnes afgang. Visserligen kunde innehafvaren af adjunkturen i de veterinära ämnena lättare än de öfriga erhålla befordran till andra tjänster, men han vore genom sin tjänstgöring vid institutet förhindrad att söka och utöfva en mer vidsträckt veterinärpraktik; och då vid tillsättande af läns- och distriktsveterinärer stort afseende med rätta fästes vid denna, vore hans utsigter i konkurrensen om dylika tjänster i hög grad minskade genom hans anställning vid institutet. Det vore äfven af vikt såväl för egendomen som isynnerhet för institutets elever, att denne lärare så mycket som möjligt vistades vid Ultuna. Det intresse, som jordbrukaren plägade hysa för kreaturen och deras befinnande, gjorde att eleverne, som utan tvifvel delade detta intresse, äfven utom den egentliga undervisningen kunde vid mångfaldiga tillfällen hafva gagn af veterinärens praktiska råd och anvisningar.

Skulle de sålunda ifrågasatta förändringarna af lärareplatserna genomföras, så skulle alltså för hvarje adjunkt, som afginge, en lektorstjänst upprättas, hvilket skulle medföra en ökning af lönen med 1,000 kronor, eller inalles för fyra förändrade tjänster 4,000 kronor, jemte framdeles ålderstillägg och pension till samma belopp som för de nuvarande lektorerna.

Efter redogörelse, huru enligt styrelsens mening det ökade behof af bostadslägenheter, som skulle uppstå, derest styrelsens förslag bifölles, lämpligen borde fyllas, har styrelsen, beträffande önskvärdheten deraf att lektorerna finge i fråga om rätt till ålderstillägg tillgodoräkna sig viss föregående tjänstgöring, åberopat hvad institutets rektor derom anfört, nemligen att det skulle vara synnerligen gagneligt för institutet, om lektor vid institutet finge rätt att för beräkning af ålderstillägg räkna sig till godo äfven den tid, han före sin anställning vid institutet tjänstgjort i samma grad vid högre allmänt eller tekniskt läroverk eller såsom docent vid universitet till samma utsträckning, som denne på grund af denna tjänstgöring egde rätt att beräkna tjänstår vid dessa nämnda läroverk. För egen del har styrelsen än ytterligare betonat den redan af institutets rektor påpekade svårigheten att erhålla dugande lärare vid institutet, om lektorstjänsterna vid detsamma vore uti ifrågasvarande hänseende sämre ställda än motsvarande tjänster vid de allmänna läroverken.

Till följd af nådig remiss har landtbruksstyrelsen den 11 november 1898 afgifvit underdånigt utlåtande öfver institutsstyrelsens nu omförmälda förslag och dervid hufvudsakligen anfört följande.

Derest alla lärarebefattningarna vid institutet vore af enahanda beskaffenhet, så att icke skäligen antagas kunde, att tillräckligt goda lärarekrafter kunde till någon af desamma förvärfvas, med mindre än att de med lektorsbefattningarna nu förenade löneförmåner dertill ansloges, skulle gifvetvis icke någon tvekan behöfva råda derom, att ju staten borde för samtliga lärarne bevilja enahanda löneförmåner, hvilka vore lektorerna förunnade. Med undantag af de extra lärarne, hvilka skulle bibehållas vid sina nuvarande löneförmåner, skulle enligt Ultunastyrelsens föreliggande förslag öfriga lärare vid institutet eller med andra ord samtliga ordinarie lärarne erhålla samma förmåner, som vore lektorerna anvisade, hvaraf följderna skulle blifva, att hela den nuvarande adjunktsinstitutionen skulle upphävas. Detta berodde tydligen på samma styrelsens uppfattning om omöjligheten att på annat vilkor för de med hvarje adjunktsbefattning nu förenade läroämnen

erhålla fullt goda lärarekrafter. Till en del ansåge landtbruksstyrelsen denna åsigt vara riktig, nemligen för så vidt anginge de båda adjunkturerna dels i kemi och mejerilära, deri inbegripen mejerikemi, dels ock i redskaps- och byggnadslära samt fältmätning och ritning, hvaremot styrelsen funne fullt giltiga skäl icke hafva blifvit anförda för förändring till lektorat af öfriga två adjunkturer, nemligen den i praktisk matematik, mekanik, fysik och meteorologi samt den i husdjurens anatomi, fysiologi och sjukvårdslära.

Hvad först anginge adjunkturen i kemi och mejerilära, deri inbegripen mejerikemi, hade — såsom ock inhemtas af den föregående utredningen — denna adjunktur tillkommit på förslag af landtbruksstyrelsen i dess skrifvelse den 21 november 1890. Visserligen hade sedermera den högre mejeriskolan vid Ultuna upphört och i stället inrättats mejeriinstitutet vid Alnarp och sålunda den förutsättning, hvarunder landtbruksstyrelsens ifrågasvarande förslag afgifvits, blifvit uppfylld, men på samma gång hade under den tid, som sedan dess förflutit, förhållandena med hänsyn till den svenska landtbruksnäringens bedrivande i många afseenden förändrats och särskildt hade mejerihandteringen fått för samma näring en vida större betydelse än förr, hvarvid endast behöfde erinras att, då landets export af naturligt smör år 1890 uppgått till 15,043,336 kg., samma export år 1897 utgjort 23,862,000 kg., att till följd af den stora konkurrensen på den utländska marknaden anspråket på mejeriprodukternas beskaffenhet betydligt stegrats, samt att konsumtionen inom landet af såväl smör som ost äfvensom exporten af sistnämnda vara i afsevärd grad tilltagit. Häraf hade emellertid blifvit en följd, att mejeriläran, som enligt 3 § af de för landtbruksinstitutet vid Ultuna gällande stadgar utgjorde ett af hufvudämnena vid institutet, kommit att blifva ett af de viktigaste bland dessa och sålunda enligt grundtanken för undervisningens bedrivande vid institutet icke längre borde anförtros åt mindre kompetent lärare än en bland lektorerna, åt hvilken i sådant fall äfven borde anförtros de delar af kemin, hvilka kunde anses stå i omedelbart förhållande till mejeriläran äfvensom bakteriologin, hvilken vetenskap, ehuru den icke funnes omnämnd bland de ämnen, i hvilka undervisning vid institutet enligt gällande stadgar borde bedrivas, numera arbetat sig fram till en sådan sjelfständig ställning och erhållit en sådan betydelse för mejerihandteringen, att den borde upptagas bland de sjelfständiga läroämnena vid institutet. På detta sätt komme fortfarande såsom hittills undervisning i kemi att bedrivas af två lärare, hvilka nu båda skulle blifva lektorer, hvarigenom någon adjunkt i detta ämne icke vidare blefve erforderlig.

Uti merberörda af styrelsen för landbruksinstitutet vid Ultuna den 8 september 1890 afgifna underdåniga förslag hade vidare bland lärarne vid institutet upptagits en lektor i praktisk mekanik samt maskin- och byggnadslära samt en adjunkt i praktisk matematik, fysik och meteorologi. Mot detta förslag hade landbruksstyrelsen icke haft något att erinra, och i propositionen till 1891 års Riksdag hade ej heller någon erinran gjorts mot förslaget i denna del; men då Riksdagen nedsatte det af Kongl. Maj:t föreslagna antalet lektorer från 5 till 4 med ökande på samma gång af adjunkternas antal från 3 till 4, kunde något lektorat i praktisk mekanik samt maskin- och byggnadslära icke upprättas, utan hade dessa ämnen, af hvilka den praktiska mekaniken betraktades såsom grundläggande för maskinläran samt sistnämnda ämne ansåges innefatta jemväl redskapsläran, måst anförtros åt en adjunkt, som skulle undervisa uti redskapslära och byggnadslära äfvensom fältmätning och ritning. Maskin- och redskapsläran vore enligt stadgarna för institutet hufvudämnen och måste efter den oerhörda utveckling redskapsindustrin numera erhållit samt den betydelse den fått jemväl för landtbruket, inom hvilket elektriciteten syntes komma till allt större användning, anses vara så viktiga för landtmannen, att de i likhet med mejeriläran erfordrade så goda lärarekrafter, som åt institutet kunde beredas, eller med andra ord att undervisningen i dessa läroämnen borde anförtros åt en lektor. Om således i dessa ämnen, hvilka med ett ord benämndes redskapslära, ett lektorat borde inrättas, torde dermed böra förenas ämnena mekanik, fysik och meteorologi, såsom med desamma närmare sammanhängande än byggnadsläran samt fältmätning och ritning, hvilka ämnen åter lämpligen borde sammanslås med praktisk matematik och jemte detta ämne föredragas af en adjunkt. Denna adjunktur äfvensom adjunkturen i husdjurens anatomi, fysiologi och sjukvårdslära, hvilken enligt landbruksstyrelsens åsigt borde såsom sådan bibehållas, skulle icke omfatta något ämne, som syntes behöfva föredragas af en lektor.

Deremot — anför landbruksstyrelsen vidare — syntes hvad styrelsen för landbruksinstitutet vid Ultuna anført med hänsyn till svårigheten för dessa lärare att med den speciela utbildning, som kräfdes för deras behöriga skötande af sina befattningar, erhålla andra sysslor, tala därför att, på sätt äfven af såväl styrelsen för landbruksinstitutet vid Ultuna som ock landbruksstyrelsen förut blifvit föreslaget, till lönerna för dessa adjunkturen, hvilka sålunda visat sig icke rätteligen kunna anses såso möfvergångsplatser, borde beviljas ålderstillägg i enlighet med hvad som för närvarande gälde beträffande lektorernas löner.

Härför talade mycket kraftigt äfven den omständigheten, att derför utan svårighet städse torde yppas att med lämpliga personer återbesätta adjunksbefattningarna, i hvilket afseende landbruksstyrelsen erinrade, hurusom, på sätt styrelsen för landbruksinstitutet vid Ultuna uti underdånig skrifvelse af den 21 oktober 1898 anmält, adjunkten i husdjurens anatomi, fysiologi och sjukvårdslära, som varit till ansökan kungjord ledig, icke kunnat återbesättas till följd deraf att icke någon enda sökande anmält sig till erhållande af befattningen, hvarföre Ultunastyrelsen sett sig nödsakad hemställa, att befattningen måtte få med vikarie tills vidare uppehållas. Blefve sagda förmån adjunkterna beviljad, ansåge landbruksstyrelsen, att svårighet icke behöfde yppas att till deras befattningar förvärfva fullt kompetenta och dugliga personer.

Frånträdde emellertid den uppfattningen, att adjunksbefattningarna borde vara öfvergångsplatser, afsedda att innehafvas endast kortare tid, följde deraf, att åt adjunkterna borde anskaffas familjebostäder, om också anspråken på dessa kunde ställas något lägre än på de för lektorerna afsedda bostäder. Som emellertid, på sätt styrelsen för landbruksinstitutet vid Ultuna ock framhållit, de båda flygelbyggnaderna vid hufvudbyggnaden å Ultuna, hvilka för närvarande vore upptagna till bostäder för två adjunkter, vore användbara till familjebostäder för lektorer, erfordrades, om landbruksstyrelsens förevarande förslag genomfördes, familjebostäder endast för två adjunkter. Af de båda adjunkter, som för närvarande icke hade sin bostad i sagda flygelbyggnader, hade på senare tiden den ene bebott öfre våningen å laboratoribygnaden och den andre innehaft två rum och kök i den så kallade tjenarebyggnaden. Den förra bostaden kunde anses vara tillfyllestgörande såsom familjebostad för en adjunkt, hvaremot den senare icke kunde anses annat än för samma ändamål i hög grad otillräcklig. Under den tid, adjunkten i husdjurens anatomi, fysiologi och sjukvårdslära varit obesatt, hade sistnämnda bostad disponerats för annat ändamål. Af dessa skäl ansåge landbruksstyrelsen, att en familjebostad för adjunkt behöfde anskaffas.

För anskaffande af denna bostad har landbruksstyrelsen framställt alternativa förslag. I främsta rummet har styrelsen ifrågasatt, att bostaden skulle inredas uti en byggnadskomplex, som skulle komma att uppföras för inrättande vid Ultuna af en försöksanstalt på utfordringslärans område. Då Kongl. Maj:t förut denna dag funnit åtgärder icke för närvarande böra vidtagas för åstadkommande af en dylik försöks-

anstalt, torde jag icke vidare behöfva uppehålla mig vid denna utväg att skaffa en adjunktsbostad vid institutet.

För den händelse försöksanstalten icke skulle komma till stånd, har landbruksstyrelsen förmått sig anse lämpligast vara, att någon af de nuvarande lektorsbostäderna användes till adjunktsbostad och en ny lektorsbostad uppfördes i öfverensstämmelse med ritningar och kostnadsförslag, som fogats vid landbruksstyrelsens underdåniga utlåtande den 11 november 1898 beträffande omorganisation af landbruksinstitutet vid Alnarp.

Detta kostnadsförslag är af följande lydelse:

Approximativt kostnadsförslag till en lärarebostad af trä vid Alnarps landbruksinstitut, af C. Olinder.

Cirka 500 kubikmeter gräfning och schaktning å 50 kronor	250: —
256 kubikmeter gråstensgrund och källarmurar å 5: —	» 1,280: —
7,000 stycken tegel med bruk och murning å 75	» 525: —
272 qvadratmeter golf med bjelklag, fyllning, panel, rörning och puts å 12: —	» 3,264: —
160 qvadratmeter d:o å vinden å 10: —	» 1,600: —
655 qvadratmeter väggar 3'-plank + 1'-panel + 1/2'-panel 2 papp å 8: —	» 5,240: —
265 qvadratmeter yttertak med stolar och plåt å 5: 50	» 1,457: 50
Plåtarbeten såsom stuprör, fönsterbleck, skorstensbeslag etc.	» 125: —
Inre målning, tapetsering	» 630: —
Yttre målning	» 250: —
Jernspis med tillbehör	» 75: —
Kamin med tillbehör	» 50: —
7 stycken kakelugnar med uppsättning och tillbehör	» 900: —
Glas med insättning	» 190: —
Snickeriinredning, trappor, veranda och ornering	» 700: —
Beslager och beslagning	» 250: —
Oförutsedda utgifter, tillsyn etc.	» 500: —

Summa kronor 17,286: 50.

Öfverintendentsembetet, som anbefalts att yttra sig öfver framställningen om nya byggnader vid landbruksinstitutet vid Alnarp och ännu icke hunnit fullgöra detta uppdrag, har på min begäran

om särskildt yttrande rörande förslaget till lektorsbostad anført, att embetet, efter skedd granskning, icke funnit orsak till erinran mot den för ifrågavarande byggnad afsedda ritning, att en dylik byggnad syntes, under förutsättning att icke lokala förhållanden gjorde ändringar i plandispositionen önskliga och att markens beskaffenhet icke föranledde bergssprängning eller kostbarare grundläggning än den i kostnadsberäkningen antagna, kunna utföras för beräkningens slutsumma, deri dock icke inginge några poster för planering, kloak- och vattenledning, brunn, planteringar eller yttre afträdeshus, tvättstuga, mangelbod m. m., samt att omkostnaden för uppförande af ett mindre uthus, inrymmande vedbod och afträde, torde belöpa sig till omkring 500 kronor.

I afgifven promemoria har vederbörande föredragande inom landtbruksstyrelsen anført, att hvad beträffade kostnader för planering, plantering och vägar, det syntes som om landtbruksinstitutet med de stora arbetskrafter, som egendomen disponerade, skulle kunna åstadkomma dessa arbeten utan att statsverket behöfde dermed betungas, så mycket mera, som vid byggnadens anläggande redan befintliga vägar och anläggningar till stor del torde kunna komma den nya bostaden till godo, att då den under senare åren anordnade vattenledningen nu torde vara fullständigt genomförd för institutets olika institutioner, utgifter icke torde behöfva intagas i kostnadsförslaget för särskild vattenledning till den föreslagna nybyggnaden, då ju alltid kunde förutsättas, att densamma förlades i närheten af en större eller mindre hufvudledning, hvadan en inledning i byggnaden blott kunde betinga en obetydlighet i kostnad, samt att angående tvättstuga och mangelbod det syntes som om den lektor, som komme att bebo den nya byggnaden, mycket väl kunde begagna sig af de lokaler, som redan finnes, och hvilka motsvarande lärare hittills, om ock ej såsom lektor, haft tillfälle använda.

Uti sitt förenämnda utlåtande af den 11 november 1898 har landtbruksstyrelsen slutligen yttrat sig angående frågan om beräkningen af viss föregående tjänstgöringstid för vinnande af ålderstillägg och i detta hänseende anført, att enligt gällande vilkor för åtnjutande af de i staten för landtbruksinstitutet vid Ultuna upptagna löneförmåner borde löntagare i fråga om ålderstillägg tillgodoräknas den tid, han före den nya statens utfärdande kunde hafva tjänstgjort vid institutet i lärarebefattning, som i afseende å omfånget af undervisningsskyldigheten vore med hans nya befattnings jämförlig. Styrelsen för Ultuna landtbruksinstitut hade föreslagit, att lektor måtte tillerkännas rätt att

i samma afseende räkna sig till godo äfven den tid, som han före sin anställning vid institutet tjenstgjort i samma grad vid allmänt eller tekniskt läroverk eller såsom docent vid universitet till samma utsträckning, som lektor vid de allmänna läroverken på grund af denna tjenstgöring eger rätt att beräkna tjensteår vid dessa läroverk. Landtbruksstyrelsen erinrar, hurusom Kongl. Maj:t dels genom nådig kungörelse den 12 september 1890 föreskrifvit, att ordinarie adjunkt eller kollega, hvilken aflagt sådan akademisk examen, som utgjorde vilkor för behörighet att söka lektorsbefattning vid högre allmänt läroverk äfvensom i öfrigt fullgjort stadgade föreskrifter för att kunna till lektor utnännas, egde rätt att vid årsberäkning för uppflyttning i högre lektorslönegrad räkna sig till godo den tid, han från och med året näst efter det, hvarunder berörda vilkor blifvit fullgjorda, med nit och skicklighet vid allmänt läroverk tjenstgjort såsom tillförordnad rektor, såsom vikarierande lektor eller med en tjenstgöring väsentligen lika den, som åläge lektor, dels genom nådigt bref den 1 juni 1877 förklarar docent, som vid eller efter ingången af år 1878 tillträdde docentstipendium, berättigad att, i händelse han öfverginge i allmänna läroverkens tjenst, för bestämmande af lönegrad räkna sig till godo högst fem år af den tid, han deltagit i undervisningen vid universitetet, dels ock genom nådigt bref den 18 maj 1878 förordnat att, förutom innehafvare af docentstipendier, af de vid 1879 års ingång redan anställde eller sedermera inom teologiska och filosofiska fakulteterna antagna docenter ett antal af 20 vid universitetet i Upsala och 10 vid universitetet i Lund, i den ordning de vid hvartdera universitetet efter utnämningdagen sinsemellan intoge, så vidt de genom aflagda examina och fullgörande af för blifvande elementarlärare genom författningarna stadgade profår vunnit behörighet till anställning vid offentligt elementarläroverk, skulle ega att för bestämmande af lönegrad vid sådant läroverk räkna sig till godo högst fem år af den tid, under hvilken de styrkt sig hafva vare sig genom föreläsningars hållande eller genom biträde vid ledning af öfningarna i något vid universitetet inrättadt seminarium eller på annat deremot svarande sätt med goda vitsord deltagit i undervisningen vid universitetet, vid hvilken beräkning hvarje läsetermin skulle anses lika med ett halft år.

Då det icke syntes kunna lända annat än till förmån för institutet, om den af Ultunastyrelsen ifrågasatta förmånen beträffande rätt för lektor att i afseende å ålderstillägg tillgodoräkna sig förut utöfvad tjenstgöring medgäfvdes, har landtbruksstyrelsen funnit sig böra biträda Ultunastyrelsens framställning i förevarande del.

Deremot delade landtbruksstyrelsen icke Ultunastyrelsens uppfattning, att den ifrågasatta förändringen i staten för institutet ej borde ega tillämpning annat än i mån af de nuvarande adjunkternas afgang, enär fyllandet af institutets behof af lärarekrafter icke borde uppskjutas utan ofördröjligen sättas i verket.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt har landtbruksstyrelsen hemställt om vidtagande af de för genomförande af styrelsens förslag erforderliga åtgärder.

Öfver de framställda förslagen, så vidt fråga är om ändring i löneförmåner och aflöningsvilkor för lärare vid Ultuna landtbruksinstitut, har statskontoret anbefalts underdånigt utlåtande; och har till följd häraf detta embetsverk i skrifvelse den 24 sistlidne januari anfört hufvudsakligen följande:

Af hvad i ärendet förekommit framginge, att en ändring i den år 1891 af Riksdagen antagna staten för Ultuna landtbruksinstitut vore af behovet påkallad, derest institutet skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fylla sin uppgift. Statskontoret funne sig därför böra biträda det af landtbruksstyrelsen framställda förslag att, jemte indragning af tvenne adjunkture, två nya lektorer blefve i staten uppförda med enahanda aflöningsförmåner som förutvarande lektorer.

Vidkommande derefter de två återstående adjunkturerna ville det synas statskontoret, som om de olägenheter, hvilka, enligt hvad handlingarne utmärkte, uppstått deraf att adjunkternas aflöningsförmåner varit för knappa, icke kunde verksamt afhjelpas, med mindre lönerna redan i första lönegraden förhöjdes. Statskontoret ansåge sig därför böra tillstyrka, att desse adjunkter i staten uppfördes med ett aflöningsbelopp af 2,500 kronor, deraf 1,500 kronor i lön och 1,000 kronor i tjänstgöringspenningar, samt med rätt till två ålderstillägg, hvarterda å 500 kronor. Härigenom utjemnades ock i viss mån den disproportion mellan lön och tjänstgöringspenningar, som onekligen i de högre lönegraderna skulle uppstå, derest, såsom föreslaget blifvit, lönen bestämdes till 1,400 kronor jemte tre ålderstillägg å 500 kronor, eller tillsammans i högsta lönegraden 2,900 kronor, och tjänstgöringspenningarne till endast 600 kronor; hvarförutom statskontoret ansåge att, derest tjänstgöringspenningarne sattes så lågt som till sistnämnda belopp, svårighet måste uppstå att, i händelse af ordinarie tjensteinnehafvarens förfall, anskaffa behörigen kvalificerad vikarie.

Deremot ansåge sig statskontoret icke böra tillstyrka landtbruksstyrelsens hemställan att, der förhöjning efter viss tids fortsatt inne-

hafvande af tienst i samma grad vore medgifven, löntagare finge tillgodoräknas den tid han före den nya statens utfärdande kunde hafva tienstgjort vid institutet i lärarebefattning, som i afseende å omfånget af undervisningsskyldigheten vore med hans nya befattning jemförlig, enär en sådan bestämmelse skulle verka derhån, att såväl de två adjunkter, hvilka efter den nya statens trädande i kraft komme att uppflyttas i lektorsgraden, som de adjunkter, hvilka komme att i adjunktsgraden kvarstå, omedelbart skulle undfå rätt till ålderstillägg. Den nu ifrågasatta förändringen i staten innebure nemligen, enligt statskontorets tanke, en så väsentlig förbättring i de nuvarande adjunkternas ekonomiska ställning, att några ytterligare förmåner för dem icke syntes af behovet påkallade. Ej heller syntes de nuvarande extra lärarnes tienstgöring vid institutet vara af den omfattning, att densamma borde räknas innehafvare af lektorat eller adjunktur till godo för erhållande af ålderstillägg; hvaremot statskontoret funne goda skäl tala därför, att löntagare, som efter den nya statens utfärdande vunne anställning vid institutet, finge i fråga om tienstårsberäkning för ålderstillägg räkna sig till godo den tid, hvarunder han före sin anställning vid institutet tienstgjort i motsvarande grad vid allmänt eller tekniskt läroverk eller såsom docent vid universitet, samt att dervid i tillämpliga delar borde lända till efter rättelse de bestämmelser, som i sådant afseende meddelats angående aflöningsförmånerna vid de allmänna läroverken.

Då grunden dertill, att vid 1891 års riksdag de för Ultuna landtbruksinstitut då erforderliga anslagsmedel fördelades med 20,000 kronor å ordinarie stat och 29,000 kronor å extra stat, syntes hafva varit någon ovisshet beträffande lämpligheten af vissa delar af den föreslagna organisationen, men dessa betänkligheter numera, i och med föreliggande, på en flerårig erfarenhet grundade förslag till jemkning i organisationen torde få anses såsom häfda, syntes icke längre något skäl förefinnas att fördela ifrågavarande medel på tvenne anslag, utan hemstälde statskontoret tillika, det Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att uppföra hela det för Ultuna landtbruksinstitut erforderliga beloppet på ordinarie stat under sjetten hufvudtitelns anslag till »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar».

Med de myndigheter, som i detta ärende yttrat sig, är jag enig derom, att tiden nu är inne att åt landtbruksinstitutet vid Ultuna gifva den slutliga organisation, som ännu fattas detsamma, och att denna organisation bör gå ut på att bereda gynsammare aflöningsförmåner åt de lägst aflönade lärarne, adjunkterna. Den er-

farenhet, som vunnits efter år 1891, har tydligt visat, att med den nuvarande organisationen af adjunktsbefattningarne institutet löper en alltför stor risk att icke erhålla tillräckligt dugande lärarekrafter eller till och med att icke ens erhålla sökande till ledigförklarade platser. Två adjunktsbefattningar äro för närvarande af dylik anledning vakanta.

Den ena vakanta befattningen är adjunkten i kemi och mejerilära, som blef ledig redan den 1 november 1895 genom dåvarande innehafvarens afskedstagande. Tjensten kungjordes ledig till ansökning utan att någon ansökning ingafs och vidhölls. Sedan styrelsen för institutet anmält att, så vidt styrelsen hade sig bekant, det icke vore att förvänta, att vid förnyadt utsättande af ansökningstid någon kompetent sökande till denna lärarebefattning under bestående förhållanden komme att anmäla sig, och tillika hemställt om befattningens uppehållande genom vikarie, fann Kongl. Maj:t den 24 januari 1896 skäligen bifalla styrelsens förslag, dock med skyldighet för styrelsen att före utgången af år 1896 ånyo underställa ärendet Kongl. Maj:ts pröfning. Jemlikt särskilda nådiga medgifvanden har vikariatet sedermera fortgått, och bestämdes senast genom nådigt bref den 12 november 1897, att det skulle åligga styrelsen för institutet att, sedan frågan om adjunkturernas vid institutet förändring till lektorat blifvit af Kongl. Maj:t slutligen pröfvad, ånyo, om förhållandena dertill gifve anledning, underställa frågan Kongl. Maj:ts pröfning.

Den andra vakanta adjunkten har till läroämnen husdjurens anatomi, fysiologi och sjukvårdslära och blef ledig genom innehafvarens afskedstagande från och med den 1 oktober 1898. Äfven beträffande denna tjänst har styrelsen för institutet anmält, att efter befattningens ledigförklarande någon sökande till tjänsten icke anmält sig före ansökningstidens utgång; hvarförutom styrelsen meddelat att, efter hvad af gjorda förfrågningar syntes framgå, utsigt för närvarande icke finnes att erhålla kompetent sökande till tjänsten med dess nuvarande löne- och bostadsförhållanden.

Sedan Kongl. Maj:t den 3 december 1898 medgifvit, att med vidare åtgärder för återbesättande af denna adjunktsbefattning finge tillsvicare anstå, och bemyndigat institutets styrelse att låta genom vikarie uppehålla den med befattningen förenade undervisningsskyldigheten, med rätt för vikarien att uppbära de med samma befattning förenade löneförmåner, har emellertid styrelsen för institutet i skrifvelse den 13 sistlidne januari anmält, att ej mindre styrelsen upprepade gånger kungjort ifrågavarande vikariat ledigt till ansökning utan att någon sökande anmält sig, än äfven institutets rektor utan framgång under

hand sökt anskaffa vikarie, samt att förty undervisningen vid institutet i de till ifrågavarande adjunktur hörande ämnen icke kunde i enlighet med den fastställda undervisningsplanen uppehållas.

Landtbruksstyrelsen, som hörts i detta ärende, har framhållit, att den förnämsta anledningen dertill att styrelsen för institutet icke lyckats erhålla vikarie till ifrågavarande befattnings uppehållande, enligt hvad landtbruksstyrelsen hade sig bekant, varit den, att förmånen af familjebostad icke vore förenad med den till befattningen hörande aflöning.

Ur den uppkomna svårigheten har man sökt reda sig på det sätt, att styrelsen för institutet den 24 nästlidne februari erhållit nådig befallning att åstadkomma utredning angående möjligheten att bereda provisorisk familjebostad åt vikarien, eller ock huruvida undervisningen kunde tillse vidare uppehållas genom extra lärare. Denna utredning har ännu icke hunnit inkomma.

Då det uppenbarligen icke vidare är möjligt att betrakta adjunkt-befattningarne såsom allenast öfvergångstjenster i afvaktan på befordran till förmånligare befattning, är det tydligt, att bostadsfrågan måste intaga ett framstående rum bland de omständigheter, som de sökande hafva att taga i betraktande, men det kan icke heller förbises, att adjunktslönens belopp, 2,000 kronor utan rätt till ålderstillägg, icke kan vara synnerligen lockande för personer med den föregående utbildning, som vid ifrågavarande tjänster fordras och måste fordras.

Ultunastyrelsen har föreslagit att afhjelpa den befintliga olägenheten genom att i mån af afgang utbyta alla fyra adjunkt-befattningarne mot lektorat. Landtbruksstyrelsen vill för sin del endast göra sådant utbyte beträffande två adjunkt-befattningar, dock utan att afvakta nuvarande tjänsteinnehafvares afgang, men föreslår tre ålderstillägg, hvart å 500 kronor, för de kvarstående två adjunktstjänsterna jemte familjebostad. Statskontoret instämmer i det hela med landtbruksstyrelsen men anser lämpligare, att de kvarstående adjunkternas löneförmåner höjas, för vardera med 500 kronor, och att i stället ålderstilläggen för adjunkterna minskas till två, hvartdera å 500 kronor.

Med landtbruksstyrelsen instämmer jag deruti, att för närvarande icke mer än två adjunktstjänster böra utbytas mot lektorat. Med hänsyn till mejeriväsendets snabba utveckling under senare tider inom så godt som alla delar af landet äfvensom dertill, att redskapsindustrin fått en allt större betydelse för landtbruket, anser jag ock, lika med landtbruksstyrelsen, att till lektorat böra företrädesvis ombildas de båda adjunkturerna i kemi och mejerilära samt i redskapslära m. m., dervid

naturligt nog en viss omflyttning af läroämnena mellan lärarne torde, såsom landtbruksstyrelsen antydt, blifva behöflig.

För de båda qvarstående adjunkturena i praktisk matematik m. m. och i husdjurens anatomi m. m. finner jag aflöningsförmånerna böra förbättras. Utom allt tvifvel är då, att äfven de båda innehafvarne af dessa tjänster böra förses med familjebostäder, för hvilket ändamål, enligt landtbruksstyrelsens förslag, endast erfordras uppbyggandet af *en* ny bostad för en kostnad enligt förslaget för sjelfva bostadshuset af 17,286 kronor 50 öre, hvartill enligt öfverintendentsembetets hemställan borde komma för ett mindre uthus 500 kronor, eller sålunda tillsammans i afrundadt tal 17,800 kronor.

Likaledes är jag öfvertygad derom, att den kontanta aflöningen för adjunkterna behöfver höjas. Men i någon mån tvifvelaktigt synes det mig vara, huruvida den erforderliga förhöjningen bör beredas, såsom landtbruksstyrelsen föreslagit, uteslutande genom ålderstillägg, tre till antalet, eller i enlighet med statskontorets förslag genom dels omedelbar höjning af aflöningen och dels ålderstillägg till ett antal af två. För adjunkterna och dermed för institutet torde statskontorets förslag i det hela vara fördelaktigare, men då den centrala myndighet, under hvilken institutet närmast lyder, förklarar att, om de tre ålderstilläggen beviljades, svårighet icke behöfde yppas att till befattningarne förvärfva fullt kompetenta och dugliga personer, anser jag mig icke kunna gå längre än landtbruksstyrelsen föreslagit.

Beträffande villkoren för åtnjutande af ålderstillägg har jag intet annat att erinra mot landtbruksstyrelsens förslag, sådant det blifvit af statskontoret modifieradt, än att, då jag icke kunnat tillstyrka den af statskontoret föreslagna genast inträdande löneförhöjningen för de qvarstående adjunkterna, det torde vara skäl bibehålla ett mot nu gällande bestämmelse svarande stadgande rörande rätt för löntagare att tillgodoräkna sig viss föregående tjänstgöring vid institutet.

På grund af hvad här ofvan anförts har jag uppgjort följande förslag till

Stat

för

landbruksinstitutet vid Ultuna.

Aflöning.	Lön.		Tjenstgöringspenningar.		Summa.	
	—	—	—	—	—	—
1 rektor, arfvode.....	—	—	—	—	2,000	—
1 lektor.....	2,000	—	1,000	—	3,000	—
5 lektorer.....	10,000	—	5,000	—	15,000	—
1 adjunkt.....	1,400	—	600	—	2,000	—
1 adjunkt.....	1,400	—	600	—	2,000	—
Extra lärare, arfvoden.....	—	—	—	—	2,250	—
1 bibliotekarie.....	—	—	—	—	300	—
Aflöning summa kronor	—	—	—	—	26,550	—
Till institutets öfriga utgifter.....	—	—	—	—	24,450	—
Summa kronor	—	—	—	—	51,000	—

Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor, efter tio år med ytterligare 500 kronor och efter femton år med ytterligare 500 kronor.

Ann. Rektor och öfriga lektorer samt adjunkterna åtnjuta jemväl fri bostad.

Denna stat öfverstiger sålunda den nu gällande med 2,000 kronor.

De i den föreslagna staten upptagna ålderstilläggen torde såsom hittills på öfligt sätt böra utgå från sjetta hufvudtitelns förslagsanslag till ålderstillägg.

Bestämmelsen rörande ålderstillägg bland aflöningsvilkoren, sådana de finnas intagna i nådiga kungörelsen den 6 augusti 1891, torde böra erhålla följande ändrade lydelse:

att, der förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjänst i samma grad är medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under vilkor att innehafvaren mera än fyra år af denna tid sjelf med godt vitsord bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst, för andra

förhöjningen efter ytterligare fem år på samma villkor och för tredje förhöjningen under enahanda villkor efter ytterligare fem år, under iakttagande, hvad hvarje af dessa förhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillrädas förrän vid början af kalenderåret näst efter det, under hvilket den stadgade tjenstealdern blifvit uppnådd; börande löntagaren härvid tillgodoräknas den tid, han före utfärdandet af den nu för institutet fastställda staten kan hafva tjenstgjort vid institutet i lärarebefattning, som i afseende å omfånget af undervisningsskyldigheten är med hans nya befattning jemförlig, hvarjemte löntagare, som efter utfärdandet af sistnämnda stat vinner anställning, eger tillgodoräkna sig den tid, hvarunder han före sin anställning vid institutet tjenstgjort i motsvarande grad vid allmänt eller tekniskt läroverk eller såsom docent vid universitet, dervid i tillämpliga delar skola lända till efter rättelse de bestämmelser, som i sådant afseende meddelats angående aflöningsförmånerna vid de allmänna läroverken.

I anslutning till hvad förut anförts anser jag tiden nu vara inne att uppföra hela det för Ultuna landbruksinstitut erforderliga beloppet, 51,000 kronor, på ordinarie stat under sju hufvudtitelns anslag till »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar».

På grund af hvad jag sålunda anført hemställer jag, att Kongl. Maj:t täcktes föreslå, att Riksdagen må

dels, med godkännande af det af mig uppgjorda förslaget till stat för landbruksinstitutet vid Ultuna äfvensom af den föreslagna ändringen i gällande villkor för åtnjutande af de i staten för institutet upptagna löneförmåner, höja det å sju hufvudtiteln under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar» uppförda anslag till Ultuna landbruksinstitut från 20,000 kronor till 51,000 kronor eller med 31,000 kronor;

kommande, i händelse af bifall härtill, anslaget till »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar (deraf ett förslagsanslag å 15,000 kronor till understöd åt landtmannaskolor)» att ökas från 190,400 kronor till 221,400 kronor;

dels medgifva, att besparingar, som å det i staten för institutet till »institutets öfriga utgifter» uppförda belopp under ett år uppkomma, må användas till bestridande af utgifter under ett kommande år;

dels ock å extra stat för år 1900 anvisa ett belopp af 17,800 kronor till uppförande af en lektorsbostad vid institutet.

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt, deruti Statsrådets öfrige ledamöter instämde,

behagade Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnade, att i enlighet dermed proposition till Riksdagen skulle aflåtas, så lydande som bilaga till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Carl G. Edman.